Inhoudsopgave

1. Inleiding 2
1.1 Twee opgaven ontmoeten elkaar 2
1.2. Wij nemen actie 2
1.3. Leeswijzer 2
2. Kortetermijnmaatregelen tegen energiearmoede 3
2.1. Tabel Kortetermijnmaatregelen 3
2.2 Strategie: Dwarsverbindingen en samenwerking gebruiken 4
3. Schets van de planning 5
4. Context 5
4.1. Lange termijn verduurzaming (warmtetransitie, WUPs) 6
4.2. Lange termijn armoede en schulden 6
4.3. Bestaande maatregelen rondom energiearmoede 6
5.Middelen 7
6. Tot slot 7

1. Inleiding

1.1 Twee opgaven ontmoeten elkaar

De impact van de inflatie en de stijgende energieprijzen is ongekend hoog als gevolg van een bijzondere optelsom van factoren, waaronder een pandemie, klimaatverandering en een oorlog. Hierdoor staat de bestaanszekerheid van onze inwoners onder druk. Ook maatschappelijke organisaties en verenigingen, MKB en de leefbaarheid en lokale economie kunnen te maken krijgen met financiële moeilijkheden. Uit de meest recente cijfers bleek dat in oktober 2021 mogelijk 1945 huishoudens in Borger-Odoorn (16.7%) in financiële problemen zijn gekomen door de stijgende energieprijzen.[1] Het grootste deel van deze huishoudens woont in een huurwoning[2]. Het aantal huishoudens met energiearmoede is sindsdien ongetwijfeld gestegen (gezien de prijsstijgingen van afgelopen jaar), maar er zijn geen recentere cijfers beschikbaar. Het is dus moeilijk om een precieze inschatting te maken van de grootte van de problematiek voor de winter 2022-2023. De huishoudens en (maatschappelijke) organisaties die in financiële problemen komen, willen wij letterlijk en figuurlijk niet in de kou laten staan. Besparen op energie om zo energiearmoede te voorkomen of verminderen kan door verduurzamen: twee opgaven ontmoeten elkaar; verduurzaming en armoedebestrijding.

1.2. Wij nemen actie

De actualiteiten rondom energiearmoede vragen om durf en snelle maatregelen. Wij hebben een hele reeks aan mogelijke maatregelen geïnventariseerd en afgewogen of ze nuttig, aanvullend, snel en haalbaar zijn. We gaan direct van start met de uitvoering van een aantal van deze maatregelen en we willen u hier graag over informeren. Voor een aantal maatregelen is aanvullende dekking nodig. Er is een specifieke uitkering (SPUK) voor de aanpak van energiearmoede toegekend vanuit het Rijk. Hiermee kunnen we uit de startblokken. Wij willen echter meer doen voor onze inwoners. Daarom zullen er voor een aantal maatregelen aanvullend middelen nodig zijn, wij komen om die reden in de financiële update BERAP2-2022 met een voorstel hiervoor zodat u deze integraal kunt afwegen. Daarnaast is voor een aantal maatregelen meer onderzoek nodig, vermoedelijk komen we daarom in BERAP1- 2023 met een voorstel voor aanvullende dekking, waar nodig. Landelijke en provinciale maatregelen worden in hoog tempo ontwikkeld. De effecten van deze maatregelen, de weersomstandigheden komende winter en de internationale ontwikkelingen zijn voor nu nog onzekere factoren. Het vraagt flexibiliteit van onze kant om goed aan te (blijven) sluiten bij het landelijke en regionale beleid, zodat we kunnen inspelen op de behoeften in de samenleving.

1.3. Leeswijzer

In dit plan presenteren we onze aanpak voor de korte termijn aanpak energiearmoede. Het is geen afgebakend stuk: we moeten de komende tijd nog dingen verder uitwerken en uitzoeken. We starten met een overzicht van de mogelijke maatregelen gericht tegen energiearmoede. Vervolgens geven we een schets van de planning, en een omschrijving van de context waarbinnen deze maatregelen zich afspelen. Hierna gaan we in op de benodigde middelen. Als laatste voegen we nog een slotwoord toe.

---

[1] CBS. "Energie-indicatoren naar gemeente, wijk en buurt." Geerdinck, Dill-Fokkema, Geertjes en Geijtenbeek (2018). TNO. memorandum "Over het effect van hoge gasprijzen op energiearmoede." Mulder, Dalla Longa en Straver (14 oktober 2021).

[2] TNO. "De feiten over energiearmoede in Nederland, inzicht op nationaal en lokaal niveau." Mulder, Dalla Longa en Straver (september 2021):
Quote uit dit rapport: *"Van de energiearme huishoudens woont ongeveer 75% in een corporatiewoning; pakweg 12% van de energiearme huishouden bezit een koopwoning, een vergelijkbaar percentage huurt particulier."*

2. Kortetermijnmaatregelen tegen energiearmoede

In onderstaande tabel noemen we mogelijke maatregelen tegen energiearmoede voor Borger-Odoorn, die het beste voldoen aan de vier criteria; nuttig, aanvullend, snel en haalbaar. Er moet echter nog een verdiepingsslag gemaakt worden ten aanzien van uitvoerbaarheid van de verschillende maatregelen. Dit kan nog leiden tot nodige keuzes hierin, bijvoorbeeld op het financiële of inhoudelijke vlak. In de strijd tegen energiearmoede sluiten we aan bij wat de provincie en het rijk al doen en proberen zoveel mogelijk aanvullend hierop te zijn met onze gemeentelijke acties. We onderscheiden de speerpunten **communicatie, compensatie** en **energiebesparing op korte termijn**. Verduurzaming op de lange termijn als opgave valt niet binnen de scope van dit plan.

2.1. Tabel Kortetermijnmaatregelen

Speerpunt	Maatregel	Korte omschrijving
Communicatie	**Communicatie offensief** verduurzaming, energiearmoede en energiebesparing	We werken een communicatieplan uit en gaan hier uitvoering aan geven om de doelgroep (inwoners, verenigingen, MKB) van Borger-Odoorn te informeren over de (landelijke/provinciale/gemeentelijke) initiatieven en ontwikkelingen op het vlak van energiearmoede (via o.a. gemeentewebsite). Duidelijke en goed vindbare informatie is belangrijk. We brengen het telefoonnummer sociale teams extra onder de aandacht voor mensen met energierekening-problemen. Daarnaast starten we specifieke campagnes zoals een wervingscampagne voor energiecoaches en een campagne voor hulp bij schulden (Vroegsignalering). Ook brengen we Menso onder de aandacht voor ondernemers met financiële problemen.
Compensatie	Financiële ondersteuning **voor inwoners**	We vergroten de doelgroep van de eenmalige energietoeslag van €1300,-. We stellen de inkomensgrens van 120% bij naar 130% van de toepasselijke bijstandsnorm. Hierdoor komen meer inwoners in aanmerking voor de toeslag van €1300,-. We onderzoeken of de individuele bijzondere bijstand een aanvullend karakter kan hebben op de bestaande maatregelen.
	Financiële ondersteuning **voor maatschappelijke/culturele instellingen en sportverenigingen**	We onderzoeken de behoeften van verenigingen en stichtingen, bijvoorbeeld een eenmalige bijdrage aan de energierekening of een bijdrage voor specifieke verduurzaming zoals LED- lampen.
	(Financiële) ondersteuning **Maatwerk voor schrijnende gevallen**	We richten een casusteam voor schrijnende gevallen op. Dit team gaat integraal en creatief op zoek naar passende oplossingen voor individuele situaties. Uiteraard is hiervoor samenwerking met partners nodig.

		Het team krijgt een maatwerkbudget ter beschikking dat ingezet kan worden bij schrijnende situaties.
Energiebesparing	**Extra energiebespaarregeling in de webwinkel Meedoen**	Er komt een extra eenmalige energieregeling op de webwinkel Meedoen in Borger-Odoorn met energie-isolerende producten en duurzame apparaten, zoals wasmachines en koelkasten met het hoogste energielabel.
	Inzet Energiecoaches uitbreiden en professionaliseren	Professionalisering en inzet van meer energiecoaches is een belangrijke maatregel. We werven meer energiecoaches, zoeken samenwerking met partners hierin en bieden de energiecoaches een vergoeding voor het uitvoeren van warmtescans. We zetten zwaar in; we willen van één naar acht energiecoaches gaan. We gaan de energiecoaches (ook) pro-actief inzetten in wijken en dorpen waar veel huizen met lage energetische waarden staan. We zorgen voor een goede samenwerking tussen energiecoaches, budgetcoaches, klusteam en wooncorporaties.
	Oprichten klusteam	We richten een klusteam op voor de installatie van kleine energiebesparende maatregelen bij mensen thuis. Wij betalen de energiebesparende maatregelen. Het klusteam brengt deze mee. Denk aan tochtstrips, ledlampen, radiatorfolie. Bezoek van de energiecoach wordt opgevolgd door het klusteam. Zij voeren de adviezen van de energiecoach uit. De combinatie levert veel meer energiebesparing op.
Aansluiten bij regionale initiatieven	**Aansluiten bij regionale initiatieven** Bijvoorbeeld: mogelijkheid om bovenop de provinciale isolatiesubsidie een plus te geven voor isolerend glas of isolerende voordeur	We onderzoeken de mogelijkheid om aan te sluiten bij gezamenlijke (inkoop)actie van een groep Drentse gemeentes. Ook hier gelden uiteraard de criteria; snel, haalbaar, nuttig en aanvullend.

2.2 Strategie: Dwarsverbindingen en samenwerking gebruiken

Om energiearmoede op de korte termijn zo effectief mogelijk aan te pakken willen we volop gebruik maken van bestaande partnerschappen en samenwerkingsmogelijkheden en we willen inspelen op dwarsverbanden. Zo kijken we met de Stichting en Andes naar samenwerking op het gebied van de energiecoaches, budgetcoach, inzet vrijwilligers en verspreiding van informatie aan de doelgroep. Met de woningcorporaties gaan we de komende weken uitwerken hoe we meer samen kunnen werken, bijvoorbeeld in de opzet

en uitvoering van het klusteam en een gerichte aanpak energiearmoede op basis van beschikbare data. Verder onderzoeken we de mogelijkheid om aan te sluiten bij een gezamenlijke (inkoop)actie van een groep Drentse gemeentes. We hebben meer tijd nodig om deze optie te verkennen.

3. Schets van de planning

Op dit moment is enkel nog een schets van de planning te geven. Voor de meeste maatregelen geldt dat er nog vragen rondom uitvoerbaarheid, zoals personele capaciteit, te beantwoorden zijn.

Stap	Wanneer	Welke maatregel
1	**Direct**	**Communicatie** Hier kunnen we direct mee starten en al doende het plan verder uitwerken en uitvoeren
2	**Snel (Q4 2022)**	**Financiële ondersteuning voor inwoners** Voor het vergroten van de doelgroep energietoeslag dienen er afspraken gemaakt te worden over de uitvoering met gemeente Emmen en er moeten middelen worden vrijgemaakt.
		Energiebespaarregeling Webwinkel Meedoen De uitwerking van deze regeling is al redelijk goed in beeld. Er moeten afspraken gemaakt worden over beleidskeuzes en uitvoering.
		Inzet energiecoaches uitbreiden en professionaliseren
3	**Meer onderzoek nodig**	**Financiële ondersteuning voor maatschappelijke/culturele instellingen en sportverenigingen** Hier zijn nog diverse vragen te beantwoorden, bijvoorbeeld over de doelgroep en de behoeften van de doelgroep.
		(Financiële) ondersteuning; Maatwerk voor schrijnende gevallen Hiervoor moet nog goed uitgewerkt worden hoe we dit precies gaan vormgeven en uitvoeren.
		Oprichten klusteam We onderzoeken opties voor uitvoering en werken dit uit met partners.
		Aansluiten bij regionale initiatieven We onderzoeken de mogelijkheid om aan te sluiten bij gezamenlijke (inkoop)actie van een groep Drentse gemeentes
		Ondersteuning MKB Er is nog veel onduidelijk over de landelijke en provinciale maatregelen voor het MKB en de gevolgen daarvan. We volgen de maatregelen op de voet en sluiten hierop aan waar nodig.

4. Context

Dit plan richt zich specifiek op korte-termijn maatregelen tegen energiearmoede, op het raakvlak van verduurzaming en armoede, die de gemeente Borger-Odoorn in kan zetten voor haar inwoners. Momenteel zijn wij breder aan de slag met armoede en schulden in Borger-Odoorn. We geven hieronder een korte toelichting op de lange-termijn uitdagingen, en lopende en verwachte acties in dit kader voor Borger-Odoorn.
Als laatste gaan we ook kort in op landelijke en regionale ontwikkelingen en maatregelen tegen energiearmoede.

4.1. Lange termijn verduurzaming (warmtetransitie, WUPs)

- **Wijk Uitvoerings Plannen**. We zijn op zoek naar versnelling hierin.
- **Nationaal Isolatie Programma** Het Rijk is bezig met het door ontwikkelen van een Nationaal Isolatie Programma. Vanaf 2023 worden hiervoor middelen beschikbaar gesteld voor de verduurzaming van woningen
- **Aanvullende acties** De coördinator warmtetransitie onderzoekt aanvullende acties (o.a. voor de aanvraag NIPgelden)
- **(Prestatieafspraken) Verduurzaming wooncorporaties**. We gaan met hen in gesprek om afspraken te maken over versnelling van de verduurzaming van de wooncorporaties

4.2. Lange termijn armoede en schulden

- **Herinrichting veld schuldhulpverlening** Een integraal opgaveteam gaat een plan maken voor lange termijn. Hierbij is de samenwerking met partners zoals Andes, SSTBO, Lefier en Woonservice ontzettend belangrijk. Er wordt onder meer gezocht naar een nieuwe inrichting van de tweedelijns schuldhulpverlening in verband met de beëindiging van de GKB te Assen per 01-01-2024.
- **Nieuw schuldenconvenant** Met SSTBO, Andes, Lefier en Woonservice willen wij een nieuw convenant aangaan waarin onderwerpen rondom schulden en armoede, zoals woonkans en de voorzieningenwijzer, zoveel mogelijk integraal worden opgepakt.

4.3. Bestaande maatregelen rondom energiearmoede

Op landelijk niveau zijn er diverse belangrijke zaken te benoemen. We doen hierbij een greep; belastingverlaging op de energierekening, een laag btw-tarief voor arbeidskosten voor het isoleren van een woning en de btw-teruggave voor zonnepanelen. Er komt een prijsplafond voor energierekeningen. Deze greep zal de energiearmoede hard moeten raken. Het sociaal minimum wordt verhoogd. Er is een Nationaal Warmtefonds voor energiebespaarleningen en er bestaan subsidies zoals de Investerings Subsidie Duurzame energie en Energiebesparing (ISDE) voor woningeigenaren. Het Rijk is bezig met het door ontwikkelen van een Nationaal Isolatie Programma. Vanaf 2023 worden hiervoor middelen beschikbaar gesteld. De gemeente kan dan daarvoor een plan indienen. Voor energie-intensieve MKB komt er een regeling vanuit het rijk (TEK = tegemoetkoming Energie Kosten, deze wordt uitgevoerd door RVO). Zzp'ers en kleine kantoren kunnen gebruik maken van de kleinverbruikersregeling (prijsplafond). Ondernemers met financiële problemen kunnen zich melden bij Menso.

Op provinciaal niveau is er onder meer de Drentse isolatiesubsidie die mede wordt gefinancierd vanuit de Regio Deal, Programma Verduurzamen Maatschappelijk Vastgoed en Drenthe Sport Duurzaam. Op dit moment werkt de provincie aan een noodfonds voor energiebesparende maatregelen. Wij zullen als gemeente deze ontwikkelingen in de gaten houden en hier op aansluiten. Gemeente Borger-Odoorn biedt zelf momenteel al de Energietoeslag voor huishoudens met een laag inkomen en advies van een energiecoach.

5.Middelen

Dekking voor deze maatregelen wordt onder meer gevonden in specifieke middelen die de gemeente ontvangen heeft om in te zetten voor de aanpak energiearmoede voor minima (€741.160). Deze SPUK-middelen zijn direct inzetbaar door het college en dit dekt de opstartkosten waarmee we van start kunnen met de meeste maatregelen. We zijn in gesprek met de woningcorporaties, Andes en de Stichting en kijken naar samenwerkingsmogelijkheden en mogelijkheden voor alternatieve dekking (in natura). Voor de overige dekking wordt aan de raad een voorstel gedaan in twee delen: waar mogelijk de financiële update 2022 in BERAP 2022-II en later ook in de BERAP 2023-I. Op basis van de huidige eerste inschattingen van de kosten per maatregel is de verwachting dat er in totaal €700.000 tot één miljoen aanvullende dekking benodigd is. De landelijke (en mondiale) ontwikkelingen zijn nog zo wisselend waardoor het moeilijk is om vooruit te kijken. We kunnen bijvoorbeeld nog niet voldoende voorspellen hoe het energieplafond uitpakt voor huishoudens in energiearmoede (vooral als het een strenge winter wordt). Ook moet gaandeweg gaan blijken hoeveel gebruik zal worden gemaakt van de voorgestelde regelingen. Deze onzekerheden vragen dus van ons allemaal een zekere flexibiliteit in de aanpak van energiearmoede.

6. Tot slot

Het is nog erg onzeker wat de komende winter en volgend jaar brengt en wat de combinatie van landelijke en gemeentelijke maatregelen voor effect gaan hebben op inwoners, de maatschappelijke organisaties en verenigingen, MKB en de leefbaarheid en economie. Hier zullen we dus gaandeweg op moeten reageren en eventueel ook met nieuwe maatregelen komen. Dit vraagt veel flexibiliteit en waarschijnlijk ook meer uitgaven waar over gesproken moet worden (waaronder ook secundaire kosten buiten de huidige scope: bijvoorbeeld verwachten we dat er extra inzet van budgetcoaches nodig zal zijn als gevolg van toenemende energiearmoede en behandeling hiervan).

Er liggen nog een aantal mogelijke energie-armoede maatregelen op de plank die we in een later stadium verder kunnen onderzoeken. Deze maatregelen zijn voor nu nog te onzeker/onduidelijk, niet direct inzetbaar of het is onduidelijk of ze aanvullend zijn. Zo ligt er bijvoorbeeld een eerste idee vanuit de GKB om sociale kredieten in te zetten voor het bestrijden van energiearmoede. En voor het MKB zijn er allerhande nieuwe landelijke en provinciale maatregelen in ontwikkeling. Het moet nog blijken hoe (deze) landelijke maatregelen uitpakken en of het nodig is om hierop aan te sluiten met eigen acties.